

Üniversite Öğrencilerinde Akademik Erteleme Eğiliminin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi¹

Murat BALKIS², Erdinç DURU³, Mustafa BULUŞ⁴, Sibel DURU⁵

Öz

Bu çalışmanın amacı, üniversite öğrencileri arasında akademik erteleme eğiliminin; motivasyon, zaman yönetimi, çalışmaya ve öğrenmeye yönelik olumsuz tutum, konsantrasyon olma gücü, akademik başarı ve cinsiyet ile ilişkisini incelemektir. Araştırmaya Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinde farklı bölümlerde öğrenim gören, yaşları 19 ile 25 arasında değişen 154 'ü kız ve 84' ü erkek olmak üzere 238 öğrenci katılmıştır. Araştırmada veri toplamak amacıyla Aitken Erteleme Eğilimi Ölçeği ile Öğrenme ve Çalışma Stratejileri Ölçeği kullanılmıştır. Yapılan analizlerde, akademik erteleme davranışı ile çalışma ve öğrenmeye yönelik olumsuz tutum, etkili olmayan zaman yönetimi, konsantrasyon gücü arasında anlamlı düzeyde pozitif; motivasyon ve akademik başarı arasında anlamlı düzeyde negatif ilişkilerin olduğu görülmüştür. Yapılan çoklu regresyon analizinde ise motivasyon ve olumsuz zaman yönetiminin akademik erteleme eğilimini anlamlı düzeyde yordadığı görülmüştür. Bulgular ayrıca, akademik erteleme eğiliminin cinsiyet değişkenine göre farklılaştığını, kız öğrencilerin akademik erteleme eğilimi düzeylerinin erkek öğrencilerinkinden daha düşük olduğunu göstermiştir. Sonuçlar, eğitimciler ve psikolojik danışmanlar açısından ele alınıp tartışılmış, bulgular doğrultusunda önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: Akademik Erteleme Eğilimi, Motivasyon, Zaman yönetimi, Çalışmaya ve Öğrenmeye Yönelik Olumsuz Tutum, Konsantrasyon Gücü

¹ Bu araştırma bulgularının bir kısmı IX Ulusal Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Kongresi'nde (Çeşme, İzmir) bildiri olarak sunulmuştur

² Yrd.Doç. Dr. Murat BALKIS, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, Denizli, mbalkis@pau.edu.tr

³ Yard.Doç. Dr. Erdinç DURU, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD, Denizli, eduru@pau.edu.tr

⁴ Yard. Doç.Dr. Mustafa BULUŞ, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği ABD, Denizli, mbulus@pau.edu.tr

⁵ Yard.Doç.Dr. Sibel DURU, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Sınıf Öğretmenliği ABD, Denizli, sduru@pau.edu.tr

An Investigation of The Academic Procrastination among University Students in Related to Various Variables

Abstract

The purpose of this study is to investigate relations between university students' academic procrastination, motivation, ineffective time management, inability to concentration, negative attitude towards study and learning, academic achievement, and gender. The sample of the study consists of 238 students (154 female and 84 male) studying in the different major fields at Pamukkale University. Age range varied from 19 to 25. Aitken Procrastination Inventory and Learning and Study Strategies Inventory were used to gather data. Results showed that academic procrastination was positively related with poor time management skills, inability to concentration, and negative attitude towards study and learning, while was negatively related with motivation, and academic achievement. Results of multiple regression analyses showed that academic procrastination was predicted by motivation and poor time management skills. Another finding of this study showed that academic procrastination differed according to gender. Implications of these findings were discussed for educators, psychological counselors, and some suggestions were presented in light of findings.

Key Words: *Academic Procrastination, Motivation, Time Management, Negative Attitude towards Study and Learning, Inability to Concentration.*

GİRİŞ

Erteleme eğilimi “karar almayı, bir işi yapmayı geciktirme, ertelemeye yönelik davranışsal bir eğilim ya da bir kişilik özelliği olarak tanımlanmaktadır” (Milgram, Tal ve Levison, 1998: 297). Daha spesifik olarak erteleme eğilimi, bir bireyin yapma kapasitesine sahip olduğu ve daha önceden yapmaya karar verdiği önemli bir işi, mantıklı bir gerekçesi olmadan erteleme davranışı olarak tanımlanabilir (Grecco, 1984). Alan yazını incelendiğinde bu karmaşık olgunun; 1- Genel erteleme, 2- Akademik erteleme, 3- Karar vermeyi erteleme, 4- Nevrotik erteleme, 5- Takıntılı ya da işlevsel olmayan erteleme olmak üzere beş farklı türü olduğu görülmektedir. Bunlardan ilk ikisi görevden, diğerleri ise karar almaktan kaçınmayla ilgilidir. Erteleme eğiliminin bu beş türü, bireyin kendisiyle ve diğer insanlarla ilişkilerini etkili bir şekilde yönetebilmesini olumsuz yönde etkiler (Ellis ve Knaus, 1977; Ferrari, 1992; Johnson ve Bloom, 1992). Erteleme eğiliminin ilk iki türü zararsız olarak görülebilirken, bazen bireyin çevresiyle baş edebilme sürecinde yetersizlik ve çaresizlik duyguları yaşamasına neden olabilir (Milgram, Tal ve Levison, 1998).

Alan yazınında erteleme davranışının nedenleri oldukça detaylı bir şekilde incelenmiştir (Ferrari, 1992; McCown ve ark., 1987; Solomon ve Rothblum, 1984). Erteleme davranışının nedenleri ile ilgili çalışmalara bakıldığında, en temel nedenin, bireyin zamanını yönetmedeki yetersizliği olduğu görülmektedir (McCown, Petzel ve Rupert, 1987). Bir işe konsantre olmada güçlük çekme ya da düşük sorumluluk duygusuna sahip olma erteleme davranışının bir diğer nedeni olarak görülmektedir. Erteleme davranışının üçüncü nedeni, bireyin yaptığı işlerde sürekli başarısız olacağına yönelik olumsuz algılamalarıyla ilişkili kaygı ve korkusudur. Erteleme davranışının bir diğer nedeni ise; bireyin kendisine ve performansına ilişkin geliştirdiği gerçekçi olmayan beklentileri, hatalı bilişsel yüklemeleri ve mükemmeliyetçilik eğilimidir (Yaakub, 2000). Erteleme davranışının nedenleri konusunda yapılan çalışmalara baktığımızda, erteleme davranışının bazı nedenlerinin, bireyin zamanı etkili bir şekilde yönetebilme, önceliklerini belirleyebilme, verimli ve etkili çalışabilme alışkanlıklarının olmaması gibi becerilerle ilişkili olduğu görülmektedir. Erteleme davranışının olası diğer nedenleri ise, bireyin kişilik özellikleri yanında, kendi ve çevresine yönelik yaptığı hatalı bilişsel yüklemeleriyle ilişkilidir.

Öğrenciler üzerinde erteleme eğiliminin yaygınlığı konusunda yapılan araştırmalar, öğrencilerin oldukça önemli bir bölümünün erteleme eğilimine sahip oldukları göstermektedirler. Örneğin, Ellis ve Knaus, (1977) üniversite öğrencilerinin yaklaşık % 95 ‘inin, Solomon ve Rothblum (1984) % 46’ sının, Potts (1987) yaklaşık olarak % 75’inin kendilerini erteleme eğilimine sahip

olarak algıladıklarını rapor etmektedirler. Yukarıdaki çalışmalara paralel diğer çalışmalarda, öğrencilerin büyük çoğunluğunun sürekli ve durağan bir şekilde erteleme eğilimi içerisinde olduklarını göstermektedir (Day, Mensink ve O'Sullivan, 2000; Haycock, 1993; Onwuegbuzie, 2000; Solomon ve Rothblum, 1984). Bu araştırmalar, erteleme eğiliminin üniversite öğrencileri arasında oldukça yaygın olduğunu göstermesi açısından önemli görünmektedir.

Akademik erteleme eğilimi ev ödevlerinin, sınavlara hazırlanmanın ya da dönem sonunda teslim edilecek ödevlerin son dakikada yapılması olarak tanımlanmaktadır (Solomon ve Rothblum, 1984). Alan yazınındaki çalışmalar, akademik erteleme davranışının; etkili olmayan öğrenme stratejileri (Chissom ve Iran-Nejad, 1992), düşük not ortalaması, sıkılma, ödev yapmada zorlanma, plansız çalışma alışkanlığı (Lay, 1986; Senecél, Koestner ve Vallenard, 1995), gerçekçi olmayan mazeretler, kaygı, başarısızlık korkusu, depresyon, rasyonel olmayan düşünme, düşük benlik saygısı (Ferrari ve Beck, 1999; Ferrari, Johnson ve McCown, 1995; Solomon ve Rothblum, 1984), düşük öz yeterlilik, düşük öz kontrol ve doyumunu erteleyememe ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Haycock, McCarthy, ve Skay, 1998).

Yukarıdaki çalışmalara paralel olarak, erteleme eğilimi ile ilişkili kavramlardan biri de motivasyondur. Araştırma sonuçları, içsel ve dışsal motivasyonun erteleme eğilimi ile çeşitli düzeylerde ilişkili olduğunu göstermektedir. Brownlow ve Reassigner (2000) akademik erteleme eğilimi yüksek olan öğrencilerin içsel motivasyon düzeylerinin, erteleme eğilimi düşük olan öğrencilerinkinden daha düşük olduğunu bulmuşlardır. Balkıs (2006) erteleme eğilimiyle içsel motivasyon arasında negatif, dışsal motivasyon arasında pozitif bir ilişki olduğunu rapor etmektedir. Alan yazınında konuyla ilgili diğer çalışmalarda da, içsel motivasyon ile erteleme arasında anlamlı düzeyde negatif bir ilişki olduğu rapor edilmektedir (Lee, 2005; Orpen, 1998; Senecal ve ark, 1995). Bu çalışmalar içsel motivasyon düzeyi yüksek olan öğrencilerin, ödevlerini ve okulla ilgili sorumluluklarını zamanında yerine getirme eğiliminde olduklarını ve motivasyonun erteleme eğilimini etkileyen önemli bir faktör olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla yukarıdaki çalışmaların ışığı altında, düşük motivasyona sahip bireylerin aynı zamanda akademik erteleme eğiliminde olabilecekleri beklenebilir.

Motivasyon erteleme eğilimi ilişkisine ek olarak alan yazınında bir çok çalışma, erteleme davranışı-zaman yönetimi ilişkisini oldukça detaylı bir şekilde tartışmıştır (Aitken, 1982; Ferrari, Harriot, Evans, Lecik-Michna ve Wegner, 1997; Lay ve Schouwenburg, 1993; McCown, Petzel ve Rupert, 1987; Solomon ve Rothblum, 1984; Vodanovich ve Seib, 1997). Bu çalışmaların ortak bulgusu, erteleme eğilimi yüksek bireylerin zamanı kontrol etmede,

düzenlemede ve değerlendirmede güçlükler yaşadıkları şeklindedir. McCown, Petzel ve Rupert (1987) erteleme eğilimi düzeyi yüksek üniversite öğrencilerinin, erteleme eğilimi düzeyi düşük öğrencilere göre, okuma işini tamamlamak için ne kadar zamana gereksinimleri olduğu konusunda gerçekçi bir değerlendirme yapamadıklarını rapor etmektedirler. Benzer sonuçlar Ellis ve Knaus (1977) tarafından da rapor edilmektedir. Araştırma sonuçlarına göre, akademik erteleme eğilimi zamanı değerlendirme ve algılama problemi ile ilişkilidir. Solomon ve Rothblum (1984), akademik erteleme davranışı ile düzenli çalışma alışkanlığı arasında negatif bir ilişki olduğunu aktarmaktadırlar. Ferrari ve arkadaşlarının (1997) araştırma sonuçlarına göre, erteleme eğilimi yüksek bireyler zamanı daha az etkili bir şekilde düzenlemekte ve işi yapmayı geç saatlere bırakmayı tercih etmektedirler. Yukarıda çalışmalar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, zamanı düzenleme beceri ve alışkanlıkları ile erteleme davranışı arasında anlamlı yüksek ilişkiler olduğu görülmektedir. Dolayısıyla erteleme eğilimli bireylerin zamanı yapılandırma, önceliklerini belirleme ve kendilerini düzenleme konusunda güçlük yaşamaları beklenebilir.

Araştırmalar ayrıca, erteleme davranışı ile akademik başarı arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermektedir (Beswick, Rothblum ve Mann, 1988, Fritzsche, Young ve Hickson, 2003, Orpen, 1998, Tice ve Baumeister, 1997). Fritzsche, Young ve Hickson'un (2003) çalışmasında, akademik erteleme davranışı ile düşük akademik başarı ilişkisinin, yoğun ödev hazırlamayı gerektiren derslerde daha yüksek olduğunu rapor edilmektedir. Akademik erteleme-akademik başarı ilişkisine ek olarak, alan yazınındaki çalışmalar akademik erteleme davranışlarının daha az etkili çalışma stratejileri, konsantrasyonda güçlükler ve çalışmaya yönelik olumsuz tutum ve inançlarla ilişkili olduğunu göstermektedir (Beswick, Rothblum, ve Man, 1988; Chissom ve Iran-Nejad, 1992; Yaakub, 2000). Dolayısıyla yüksek akademik başarı için motivasyon, zaman yönetimi beceri ve alışkanlıklarının yanında; bireyin etkili çalışma stratejileri kullanmasının, çalışma ve başarıya yönelik olumlu tutum geliştirmiş olmasının ve çalışmaya konsantre olabilmesinin de etkili olması beklenebilir.

Öte yandan, alan yazınında, erteleme davranışlarının bireysel karakteristiklerle ilişkisine yönelik oldukça fazla çalışma olmasına ve bu araştırmalarda tutarlı sonuçlar bulunmasına karşın, erteleme davranışı ile demografik değişkenler ilişkisine anlamaya yönelik çalışmalarda tutarlı sonuçlar bulunmadığı görülmektedir. Örneğin erteleme eğilimi-cinsiyet ilişkisi konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde farklı sonuçlar bulunduğu görülmektedir. Bir kısım çalışma erteleme eğiliminin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını (Watson, 2001; Hess, Sherman, ve Goodman, 2000; Haycock, McCarty, ve Skay, 1998; Ferrari, 1991; Johnson ve Bloom, 1995; Solomon ve

Rothblum, 1984), diğer bir kısım çalışma erteleme eğiliminin kız öğrencilerde daha fazla olduğunu (Dolye ve Paludi, 1998, Washington, 2004), diğer bir grup çalışma ise erteleme eğiliminin erkek öğrencilerde daha fazla olduğunu aktarmaktadır (Balkıs, 2006; Prohaska, Morrill, Atilas ve Perez, 2000; Senecal, Koestner ve Vallenard, 1995). Yukarıdaki bulgular bir bütün olarak değerlendirildiğinde, erteleme eğiliminin cinsiyet değişkeni ile olan ilişkisini açıklayabilecek yeni çalışmalara gereksinim olduğu görülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada, erteleme eğiliminin yukarıdaki değişkenlerle ilişkisine ek olarak, erteleme eğiliminin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı da araştırılmıştır.

Yukarıdaki çalışmaları bir bütün olarak değerlendirdiğimizde erteleme davranışının, hayatın farklı alanlarında farklı boyut ve düzeylerde etkili olabildiği görülmektedir. Gerek akademik gerekse genel popülasyonda yaygın bir fenomen olarak görülebilen erteleme davranışının doğasının daha iyi anlaşılmasına ihtiyaç olduğu düşünülmektedir. Çünkü erteleme davranışı bireyin iyilik halini, akademik, sosyal ve psikolojik uyumunu olumsuz yönde etkileyebilmekte, yaşamın farklı görünümünde farklı işlevler üstlenebilmektedir. Bu nedenle bu çalışmada erteleme eğiliminin; motivasyon, zaman yönetimi, çalışmaya ve öğrenmeye yönelik olumsuz tutum, konsantrasyon olma güçlüğü, akademik başarı ve cinsiyetle ilişkisi incelenmiştir. Erteleme eğilimi ile ilişkisi incelenen yukarıdaki değişkenlerle (Zaman yönetimi, motivasyon, öğrenmeye, benlik saygısı, konsantrasyon olma güçlüğü, akademik başarı, cinsiyet, çalışmaya ve öğrenmeye yönelik tutum vb) ilgili yurt dışı alan yazınında oldukça fazla çalışma olmasına karşın, ülkemizde bu konuya yeterli dikkatin verilmediği gözlenmektedir. Dolayısıyla erteleme eğilimi ile ilgili değişkenlerin ülkemiz örneğinde de benzer ilişkiler gösterip göstermediği önemli bir soru olarak önümüzde durmaktadır. Yukarıdaki açıklamalar ışığında, bu çalışma, yukarıdaki değişkenlerin erteleme eğilimi ile ilişkisini anlamaya yönelik ilk çalışma olması açısından önemli görünmektedir.

Yukarıdaki araştırma sonuçları ışığında aşağıdaki hipotezler ileri sürülebilir:

1. Akademik erteleme eğilimi düzeyi arttıkça motivasyon ve akademik başarı düzeyi azalacak,
2. Akademik erteleme eğilimi düzeyi arttıkça, olumsuz zaman yönetimi, çalışmaya ve öğrenmeye karşı isteksizlik ve konsantrasyon olma güçlükleri artacaktır.

Araştırmada ayrıca,

3. Akademik erteleme eğiliminin cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır,

4. Bağımsız değişkenler akademik erteleme eğilimini yordamakta mıdır, sorularına yanıt aranacaktır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Araştırma, tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Varolan durum betimlenmekte ve buna bağlı olarak değişkenlerin birbirleriyle ne düzeyde ilişkili olduğu incelenmektedir.

Çalışma Grubu

Araştırmaya Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesinde farklı bölümlerde öğrenim gören yaşları 19 ile 25 arasında değişen, % 31'i 2.sınıf, % 41'i 3.sınıf ve % 28' i 4. sınıf; 154 'ü kız ve 84' ü erkek olmak üzere 238 öğrenci katılmıştır. Çalışma grubu tabakalı örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Pamukkale üniversitesi eğitim fakültesinde; 2, 3, ve 4. sınıfta 3413' ü kız öğrenci ve 1352 si erkek öğrenci olmak üzere toplam 3413 öğrenci öğrenim görmektedir. Toplam öğrenci sayısının % 10 alınmış, bu % 10' luk grup içindeki gönüllü olan öğrenciler çalışmaya dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplamak amacıyla, Aitken'in Erteleme Eğilimi Ölçeği ve Weinstein tarafından geliştirilen Öğrenme ve Çalışma Stratejileri Ölçeği kullanılmıştır.

Aitken Erteleme Eğilimi Ölçeği

Aitken (1982) tarafından, öğrencilerin akademik görevleri erteleme eğilimlerini ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçek tek boyutlu toplam 19 maddeden oluşan 5'li derecelmeli likert tipi bir ölçektir. Bireylerden kendilerini her madde için 1 ile 5 puan aralığında derecelendirmeleri istenmektedir. Yüksek puanlar bireylerin erteleme eğilimine sahip olduklarını göstermektedir. Ölçek Balkıs (2006) tarafından Türkçe'ye uyarlanmıştır. Ölçeğin iç tutarlık katsayısı $\alpha = .89$, test- tekrar test güvenilirliği için yapılan analizlerde Pearson korelasyon katsayısı $r = .87$, $p < .001$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek için faktör analizi yapılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, faktör yüklerinin %38.38'ini oluşturan 6.14 özdeğerli bir faktör üzerinde toplandığı görülmüştür. Böylece Aitken Erteleme Eğilimi ölçeğinin öğrencilerin akademik erteleme eğilimini belirlemede geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olarak kullanılabileceği rapor edilmiştir (Balkıs, 2006).

Öğrenme ve Çalışma Stratejileri Ölçeği

Weinstein (1987) tarafından geliştirilen ve Köymen (1990) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Öğrenme ve Çalışma Stratejileri Ölçeği, öğrencilerin öğrenme ve çalışma stratejilerini belirleyen 10 alt boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; Tutum, Motivasyon, Zamanı Kullanma, Kaygı, Konsantrasyon, Bilginin işlenmesi, Anafikirlerin Seçilmesi, Çalışma Yardımcıları, Kendi Kendini Test Etme ve Test Stratejileridir. Köymen (1990) tarafından yapılan uyarlama çalışmasında ölçeğin alt boyutlarına ilişkin iç tutarlık katsayıları 0,68-0,86 olup, test- tekrar test güvenilirliği için yapılan analizlerde alt boyutlara ilişkin Pearson korelasyon katsayıları $r = 0,72-0,85$ aralığında değiştiği görülmüştür. Her alt boyut bağımsız olarak değerlendirilmekte, sonuçlar Öğrenme ve Çalışma Stratejilerini değerlendirme formu üzerinde işlenmekte ve öğrenme ve ders çalışma strateji profili elde edilmektedir (Köymen, 1990). Bu çalışma kapsamında ölçeğin, motivasyon, zamanı kullanma, konsantrasyon ve tutum boyutları kullanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın 1. ve 2. hipotezlerine ilişkin olarak, akademik erteleme eğiliminin; motivasyon, olumsuz zaman yönetimi, konsantrasyon güclüğü, çalışmaya ve öğrenmeye yönelik tutum ve akademik başarı ile ilişkisini test etmek için korelasyon katsayıları hesaplanmış ve elde edilen bulgular, akademik erteleme eğilimi ile çalışmaya ve öğrenmeye yönelik olumsuz tutum $r(238) = .27$, $p < .01$, olumsuz zaman yönetimi $r(238) = .52$, $p < .01$, konsantrasyon güclüğü $r(238) = .39$, $p < .01$ arasında anlamlı pozitif ilişki olduğunu, buna karşın akademik erteleme eğilimi ile motivasyon $r(238) = -.50$, $p < .01$ ve akademik başarı arasında $r(224) = -.23$, $p < .01$ düzeyinde anlamlı negatif ilişki olduğunu göstermiştir.

Tablo 1. Akademik Erteleme Eğiliminin; Motivasyon, Olumsuz Zaman Yönetimi, Konsantrasyon Güclüğü, Çalışmaya Ve Öğrenmeye Yönelik Tutum Ve Akademik Başarı İle İlişkisine Yönelik Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	Akademik Erteleme Eğilimi
Çalışmaya ve Öğrenmeye Yönelik Olumsuz Tutum	.27**
Olumsuz Zaman Yönetimi	.52**
Konsantrasyon Güclüğü	.39**
Motivasyon	-.50**
Akademik Başarı	-.23**

** $p < .01$

Akademik Erteleme Eğilimi- Cinsiyet

Birinci araştırma sorusuyla ilgili olarak, akademik görevleri erteleme eğiliminin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığını test etmek için t testi analizi yapılmıştır. Analizler, erkek öğrencilerin akademik görevleri erteleme eğilimi puan ortalamalarının ($\bar{x} = 42.39$) kız öğrencilerinkinden ($\bar{x} = 37.79$) daha yüksek ve bu farklılaşmanın $p < .001$ düzeyinde anlamlı olduğunu göstermektedir.

Bağımsız Değişkenlerin Akademik Erteleme Eğilimini Yordama Gücü

İkinci araştırma sorusuna ilişkin olarak, bağımsız değişkenlerin (motivasyon, olumsuz zaman yönetimi, konsantrasyon güçlüğü, çalışmaya ve öğrenmeye yönelik tutum, cinsiyet ve akademik başarı) akademik erteleme eğilimini yordama gücünü test etmek için, çoklu regresyon analizi yapılmış ve elde edilen bulgular Tablo-2' de verilmiştir.

Tablo 2 Bağımsız Değişkenlerin Akademik Erteleme Eğilimini Yordamadaki Önemlilik Değerleri

Değişkenler	B	Standart Hata _B	β	T	p
Sabit	42,121			4,600	,000
Çalışmaya ve Öğrenmeye Yönelik Olumsuz Tutum	-,111	,158	-,047	-,706	,481
Motivasyon	-,768	,183	-,291	-4,187	,000
Olumsuz Zaman Yönetimi	,692	,148	,340	4,676	,000
Konsantrasyon Güçlüğü	,116	,151	,060	-,630	,530
Akademik Başarı	-,968	1,538	-,037	1,498	,136
Cinsiyet	1,912	1,277	,084	1,498	,138
R= .605	R² = .374	P = .000			

Tablo 2 incelendiğinde bağımsız değişkenlerin, akademik erteleme eğilimini yordayabildiği görülmektedir [$F(6, 217) = 21.630, p < .01$]. Bağımsız değişkenler birlikte, akademik erteleme eğilimi varyansının yaklaşık % 37.4'ünü açıklayabilmektedirler. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t- testi sonuçları incelendiğinde, sadece olumsuz zaman yönetimi ve motivasyonun akademik erteleme eğiliminin önemli yordayıcıları olduğu görülmektedir.

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, üniversite öğrencileri arasında akademik erteleme eğiliminin; motivasyon, zaman yönetimi, çalışmaya ve öğrenmeye yönelik olumsuz tutum, konsantre olma güçlüğü ve akademik başarı ile ilişkisi incelenerek, bu faktörlerin akademik erteleme eğilimini ne düzeyde yordadığı araştırılmıştır. Araştırma kapsamında ayrıca, akademik erteleme eğiliminin cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığı da değerlendirilmiştir.

Analizler sonucunda akademik erteleme eğilimiyle motivasyon arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Bu bulgu, Brownlow ve Reasinger (2000), Orpen (1998), Senecal, Koestner ve Vallenard'ın (1995) bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Bu sonuç ışığında motivasyon düzeyi yüksek öğrencilerin daha az erteleme eğiliminde olmaları söylenebilir. Araştırmalar yüksek içsel motivasyona ve yüksek zaman yönetimi becerilerine sahip bireylerin daha az erteleme eğiliminde olduklarını göstermektedir (Balkıs, 2006; Lee, 2005; Orpen, 1998, Senecél, Koestner ve Vallenard, 1995). Bir diğer deyişle daha yüksek düzeyde dışsal pekiştireçlerle motive olma eğiliminde olan bireyler, zamanı ve önceliklerini belirlemede güçlük yaşamakta ve daha yüksek oranda erteleme davranışları sergilemektedirler. Erteleme eğilimi düzeyi yüksek olan öğrencilerin motive olmada güçlük yaşadıkları düşünüldüğünde bulgumuz anlamlı görünmektedir. Bu bulgulara ek olarak sonuçlar, etkisiz zaman yönetimi ile akademik erteleme eğilimi arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Bu bulgu, Aitken (1982), Ferrari ve ark. (1997), Lay ve Schouwenburg (1993), McCown, Petzel ve Rupert (1987), Solomon ve Rothblum (1984) ve Vodanovich ve Seib'in (1997) bulgularıyla tutarlılık göstermektedir. Zamanın etkili bir şekilde düzenlenmesi ve işe gerekli zamanın ayrılması, eldeki görevi ertelemekten yerine getirme olasılığını yükseltiyor olabilir. Nitekim elde edilen bulgular bu düşünceleri destekler niteliktedir.

Araştırma sonuçları ayrıca, çalışmaya ve öğrenmeye yönelik olumsuz tutum, konsantrasyon güçlükleri ve akademik erteleme eğilimi arasında anlamlı düzeyde pozitif bir ilişki olduğunu göstermektedir. Konuyla ilgili daha önce yapılan çalışmalar, akademik erteleme eğiliminin etkili olmayan öğrenme stratejileri, konsantre olmada güçlükler, düşük not ortalaması, sıkılma, ödev yapmada zorlanma, plansız çalışma alışkanlığı, gerçekçi olmayan mazeretler, kaygı, başarısızlık korkusu, düşük öz yeterlilik, düşük öz kontrol ve doyumu erteleyememe ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Chissom ve Iran-Nejad, 1992; Ferrari, Johnson ve McCown, 1995; Ferrari ve Beck, 1999; Haycock, McCarthy, ve Skay, 1998; Lay, 1986; Senecal ve ark, 1995; Yaakub, 2000). Çalışma ve öğrenmeye karşı birey tarafından geliştirilen tutumların çoğu büyük

oranda öğrenme ve yaşantı ürünüdür. Dolayısıyla çalışmaya ve öğrenmeye isteksizlik, sıkılma, plansız çalışma alışkanlıkları, zamanı ve önceliklikleri belirlemede yaşanan güçlükler gibi pek çok faktör öğrencilerin çalışma ve öğrenmeye karşı olumsuz tutum geliştirmesine neden olmuş olabilir. Benzer şekilde daha düşük öz düzenleme, öz kontrol ve öz yeterlik düzeyinin daha yüksek erteleme davranışlarıyla ilişkili olduğu düşünüldüğünde, çalışma ve öğrenmeye karşı geliştirilen olumsuz tutumların erteleme eğilimini artıracığı beklenebilir. Çalışmaya ve öğrenmeye karşı olumsuz tutum erteleme eğilimi ilişkisine ek olarak, sonuçlar konsantrasyon güçlükleri ile erteleme eğilimi arasında da pozitif yönde bir ilişki olduğunu göstermektedir. Alan yazınına bakıldığında, bir işe konsantre olmada güçlük çekme ya da düşük sorumluluk duygusuna sahip olma erteleme eğiliminin önemli nedenlerinden biri olarak görülmektedir. Erteleme eğilimi düzeyi yüksek olan öğrencilerin işlerini son ana bırakması, onları kısıtlı zaman içinde çalışmaya zorlamaktadır. Zaman baskısı altında ve geç saatlerde çalışma alışkanlığı uykusuzluğa; yeterince uyuyamama ise konsantrasyon güçlüklerine neden oluyor olabilir.

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu, akademik erteleme davranışı ile akademik başarı arasında negatif bir ilişki olduğunu göstermesidir. Bulgumuzu destekleyen alan yazınında pek çok çalışma yer almaktadır (Beswick, Rothblum ve Mann, 1988, Fritzsche, Young ve Hickson, 2003, Orpen, 1998, Tice ve Baumeister, 1997). Örneğin Fritzsche, Young ve Hickson'un (2003) çalışması, akademik erteleme davranışı ile düşük akademik başarı ilişkisinin, yoğun ödev hazırlamayı gerektiren derslerde daha yüksek olduğunu göstermektedir. Akademik anlamda başarılı olmanın temel koşullarından birisi de verilen görev ve sorumlulukları zamanında yerine getirmektir. Günü gününe ve sistemli çalışmanın, sınavlara bir gün önceden çalışmaya başlamak yerine daha önceden çalışmaya başlamanın ve ödevleri verilen zaman dilimi içinde yapmış olmanın öğrencilerin akademik başarılarında önemli olduğu düşüncesi bulgularla da doğrulanmıştır. Sonuçlar, bu bilgiler ışığında değerlendirildiğinde oldukça anlamlı olmaktadır.

Bulgular ayrıca erkek öğrencilerin akademik görevleri erteleme eğilimi düzeylerinin, kız öğrencilerin akademik erteleme eğilimi düzeylerinden daha yüksek olduğunu göstermektedir. Alan yazınına bakıldığında bazı çalışmalar erteleme davranışının cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını vurgularken (Watson, 2001; Hess, Sherman, ve Goodman, 2000; Haycock, McCarty, ve Skay, 1998; Ferrari, 1991; Johnson ve Bloom, 1995; Effert ve Ferrari, 1989; Rothblum, Solomon, ve Murakabi, 1986; Solomon ve Rothblum, 1984), diğer bir kısım çalışma erteleme davranışının kız öğrencilerde daha fazla olduğunu (Dolye ve Paludi, 1998, Washington, 2004), diğer bir grup çalışma ise erteleme davranışının erkek öğrencilerde daha fazla olduğunu aktarmaktadır (Balkıs,

2006; Prohaska, Morrill, Atilas ve Perez , 2000; Senecal, Koestner ve Vallenard,1995). Araştırmada elde edilen bulgular yukarıdaki çalışmaların bulgularının bir kısmı ile tutarlılık gösterirken, diğer bir kısmı ile tutarlılık göstermemektedir. Bu sonuçlar, cinsiyet-akademik erteleme davranışı ilişkisiyle ilgili yeni çalışmalara gereksinimimiz olduğunu düşündürmektedir. Çünkü konu ile ilgili çalışmaların çoğunun batı kültüründe ve üniversite öğrencileri üzerinde yapıldığı dikkate alındığında, farklı kültür ve popülasyonlarda yapılacak yeni çalışmalar cinsiyet-erteleme eğilimi ilişkisine açıklık kazandırabilir. Bununla beraber niçin kız öğrencilerden ziyade erkek öğrencilerde akademik erteleme davranışının daha yüksek oranda görüldüğü önemli bir soru olarak önümüzde durmaktadır. Bunun nedenlerinden biri cinsiyet rolü sosyalizasyonuyla ilişkili olabilir. Sosyal Rol Teorisine göre toplum cinsiyetlere ilişkin farklı roller üretir ve onlardan farklı roller bekler. Bu bakış açısına göre farklı sosyalleşme süreçlerinin bir fonksiyonu olarak, erkek ve kızlar farklı davranış eğilimleri içerisinde olacaklardır. Karakitapoğlu-Aygün'e (2004) göre, Türk aile yapısı içerisinde erkeklerden daha bağımsız, daha özerk ve daha yüksek oranda başarı yönelimli olunması beklenirken, kızlardan daha ilişkiyel, daha duygusal ve bakım pratikleri öncelikli sosyal roller beklenmektedir. Bununla beraber son yıllarda Türk kültürü üzerine yapılan çalışmalar, eğitim düzeyi yüksek kız öğrencilerin en az erkekler kadar başarı, özerk ve bağımsız tutum ve davranışlar gösterme eğiliminde olduklarını rapor etmektedirler (Karakitapoğlu-Aygün, 2004; Karakitapoğlu ve İmamoğlu, 2002). Dolayısıyla yukarıdaki çalışmaların ışığı altında, kızların geleneksel cinsiyet rollerinden farklı olarak, kendilerini farklılaştırabilecekleri yüksek akademik başarı ve motivasyonları nedeniyle daha az akademik erteleme davranışları gösterebilecekleri beklenebilir. Bu çalışma cinsiyet rolü-erteleme eğilimi ilişkisini araştırmamış olmasına rağmen, alan yazınında yapılacak yeni çalışmalara bu nokta ışık tutabilir.

Son olarak yapılan çoklu regresyon analizi sonuçları, oluşturulan modelin akademik erteleme eğilimindeki toplam varyansın % 37.4' ünü açıklayabildiğini, bu değişkenlerden sadece motivasyon ve olumsuz zaman yönetiminin akademik erteleme eğiliminin önemli yordayıcıları olduğunu göstermiştir. Özetle araştırmadan elde edilen bulgulardan hareketle aşağıdaki önerilerde bulunulabilir:

Araştırma sonuçları akademik erteleme eğiliminin çalışmaya ve öğrenmeye karşı olumsuz tutum, etkisiz zaman yönetimi ve konsantrasyon güçlükleri ile pozitif, motivasyon ve akademik başarı ile negatif ilişkili olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla öğrencilerin daha az erteleme davranışları göstermelerinde, öz düzenleme ve zamanı etkili bir şekilde yapılandırma beceri ve alışkanlıkları kazanmaya gereksinimleri olduğu görülmektedir. Bu noktada

ilköğretimden yükseköğretime kadar tüm eğitim-öğretim kademelerinde çalışan psikolojik danışmanlar; öğrencilerin öz düzenleme ve zamanı yapılandırma beceri ve alışkanlıkları kazanmalarına yönelik yapacakları çalışmalarla, erteleme davranışının azaltılmasına doğrudan ya da dolaylı olarak hizmet edebilirler. Benzer şekilde öğrencilerin davranışlarındaki erteleme eğilimi düzeyinin azaltılmasına hizmet edebilecek stratejilerden olan etkili zaman yönetimi, planlı çalışma, akademik çalışmalara yönelik gerçekçi beklentiler oluşturma ve problem çözme becerileri eğitimi gibi farkındalık ve beceri kazandırmaya yönelik grup çalışmalarının düzenlenmesinin de yararlı olabileceği düşünülmektedir. Sonuç olarak, öğrencilerin akademik başarılarının artırılmasında ve erteleme eğilimlerinin azaltılmasında okul psikolojik danışmanlarına önemli görevler düşmektedir.

Akademik erteleme davranışlarıyla ilgili bir diğer önemli nokta, etkisiz zaman yönetimi ve motivasyonun erteleme eğilimini öngörmede etkili olduğudur. Bir diğer deyişle derslere ve öğrenmeye karşı düşük düzeyde motive olan, zamanı etkili bir şekilde kullanamayan ve önceliklerine karar veremeyen öğrenciler akademik erteleme davranışları açısından risk grubunu oluşturmaktadır. Akademik erteleme eğiliminin akademik başarıyla ilişkisi düşünüldüğünde bu risk grubundaki öğrencilere etkili zaman yönetimi becerileri kazandırmanın yanısıra, düşük düzeyde motivasyonlarının nedenlerini anlamaya ve motivasyon düzeylerini artırmaya yönelik yeni çalışmalara gereksinimimiz olduğu görülmektedir.

Kaynakça

- Aitken, M. E. (1982). *A personality profile of the college student procrastinator*. Unpublished Doctoral Dissertation, University of Pittsburgh.
- Balkıs, M. ve Duru, E.(2007). Erteleme davranışı ile ilişkili karakteristik ve boyutların psikolojik danışma ve rehberlik çerçevesinde incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 7(1), 349-385.
- Balkıs, M.(2006). *Öğretmen adaylarının davranışlarındaki erteleme eğilimlerinin düşünme ve karar verme tarzları ile ilişkisinin incelenmesi*.Yayımlanmamış Doktora Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü D.E.U.B.E.F. İzmir
- Beswick, G., Rothblum, E. D. ve Mann, L. (1988). Psychological antecedents of student procrastination. *Australian Psychologist*, 23, 207-217.
- Biggs, J. B. (1976). Dimensions of study behaviour: Another look at A.T.I. *British Journal of Educational Psychology*, 46, 68 – 80.
- Brownlow, S. ve Reasinger, R. D. (2000). Putting off until tomorrow what is better done today: Academic procrastination as a function of motivation toward college work. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15(5), 15-34.
- Chissom, B. ve Iran-Nejad, A. (1992). Development of an instrument to assess learning strategies. *Psychological Reports*, 71, 1001-1002.
- Day, V., Mensink, D. ve O'Sullivan, M. (2000). Patterns of academic procrastination. *Journal of College Reading and Learning*, 30, 120-134.
- Dolye, J. A. ve Paludi, M. A. (1998). *Sex and gender: The human experience*. Boston: McGraw Hill.
- Effert, B., R. ve Ferrari, J. R. (1989). Decisional procrastination: Examining personality correlates. *Journal of Social Behavior & Personality*, 4, 151-156
- Ellis, A. ve Knaus, W. J. (1977). *Overcoming procrastination*. New York: Signet Books.
- Ferrari, J. R. (1992). Procrastinators and perfect behavior: An exploratory factor analysis of self-presentation, self-awareness, and self-handicapping components. *Journal of Research in Personality*, 26, 75-84.
- Ferrari, J. R. (1991). Compulsive procrastination. *Psychological Reports*, 68, 455-458.
- Ferrari, J. R., Harriott, Jesse S., Evans, L., Lecik-Michna, Denise M. ve Wenger, Jeremy, M. (1998). Exploring the Time Preferences of Procrastinators: Night or Day, Which is the One? *European Journal of Personality*, 11(3), 187-196.
- Ferrari, J. R., Johnson, J. L. ve McCown, W. G. (1995). *Procrastination and task avoidance: Theory, research, and treatment*. New York: Plenum Press.

- Ferrari, J.R. ve Beck, B. (1999). Affective responses before and after fraudulent excuses by academic procrastinators. *Education*, 118, 529-537
- Flett, G. L., Blankstein, K. R. ve Martin, T. R. (1995). Procrastination, negative self evaluation, and stress in depression and anxiety: A review and preliminary model. In J. R. Ferrari and J. L. Johnson (Eds.), *Procrastination and task avoidance: Theory, research, and treatment. The Plenum series in social/clinical psychology* (pp. 137-167). New York: Plenum Press.
- Fritzsche, B. A., Young, B. R. ve Hickson, K. C. (2003). Individual differences in academic procrastination tendency and writing success. *Personality and Individual Differences*, 35, 1549-1557
- Grecco, P. R. (1984). *A cognitive-behavioral assessment of problematic academic procrastination: development of a procrastination self- statement inventory*. Unpublished PHD, California School of Professional Psychology - Fresno.
- Haycock, L. A. (1993). *The cognitive mediation of procrastination: an investigation of the relationship between procrastination and self-efficacy beliefs*. Doctoral Dissertation, University of Minnesota.
- Haycock, L. A., McCarthy, P. ve Skay, C. L. (1998). Procrastination in college students: The role of self-efficacy and anxiety. *Journal of Counseling and Development*, 76, 317-324.
- Hess, B., Sherman, Martin F. ve Goodman, M. (2000) Eveningness Predicts Academic Procrastination: The Mediating role of Neuroticism. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15 (5), 61- 75.
- Johnson, J. L. ve Bloom, A. M. (1995). An analysis of the contribution of the five factors of personality to variance in academic procrastination. *Personality and Individual Differences*, 18(1), 127-133.
- Karakitapoğlu, Aygün, Z. (2004). Self, identity, and emotional well- being among Turkish university students, *The Journal of Psychology*, 138(5), 457-478.
- Karakitapoğlu-Aygün, Z. ve Imamoglu, O. E. (2002). Value domains of Turkish adults and university students, *The Journal of Social psychology*, 142 (3), 333-351.
- Köymen, S. Ü (1990). Geleneksel yükseköğretim sistemi öğrencileri ile açıköğretim sistemi öğrencilerinin öğrenme ve ders çalışma stratejileri açısından karşılaştırılması. *Psikoloji – Seminer Dergisi Özel Sayı*, 8, 785-797
- Lay, C. H. (1986). At last, my research article on procrastination. *Journal of Research in Personality*, 20, 474-495.
- Lay, C. H.ve Burns, P. (1991). Intentions and behaviour in studying for an examination: The role of trait procrastination and its interaction with optimism. *Journal of Social Behavior and Personality*, 6, 605-617.

- Lay, C. H. ve Schouwenburg, H. C. (1993). Trait procrastination, time management, and academic behavior. *Journal of Social Behavior and Personality*, 8(4), 647-662.
- Lee, E. (2005). The relationship of motivation and flow experience to academic procrastination in university students. *Journal of Genetic Psychology*, 166, 5-14.
- McCown, W. ve Roberts, R. (1994). A study of academic and work-related dysfunctioning relevant to college version of an indirect measure of impulsive behavior. *Integra Technical Paper*, 28-94.
- McCown, W., Petzel, T. ve Rupert, P. (1987). An experimental study of some hypothesized behaviors and personality variables of college student procrastinators. *Personality and Individual Differences*, 8(6) , 781-786.
- Milgram, N., Mey-Tal, G. ve Levison, Y. (1998). Procrastination, generalized or specific, in college students and their parents. *Personality and Individual Differences*, 25 (2), 297-316.
- Onwuegbuzie, Anthony J. (2000) Academic Procrastinators and Perfectionistic Tendencies Among Graduate Students. *Journal of Social Behavior and Personality*. 15 (5), 103-110.
- Orpen, C. (1998), The causes and consequences of academic procrastination: A research note. *Westminister Studies in Education*, 21, 73-75.
- Owens, Anthony M.; Newbegin, I. (2000) Academic Procrastination of Adolescents in English and Mathematics: Gender and Personality Variations. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15 (5), 111-125.
- Potts, T. J. (1987). *Predicting procrastination on academic tasks with self-report personality measures*. Doctoral dissertation, Hofstra University.
- Prohaska, V., Morrill, P., Atilas, I. ve Perez, A.(2000) Academic Procrastination by Nontraditional Students. *Journal of Social Behavior and Personality*, 15 (5), 125- 135.
- Rothblum, E. D., Solomon, L. J. ve Murakami, J. (1986). Affective, cognitive, and behavioral differences between high and low procrastinators. *Journal of Counseling Psychology*, 33(3), 387-394.
- Senécal , C., Koestner, R. ve Vallerand, R. J. (1995). Self-regulation and academic procrastination. *Journal of Social Psychology*, 135(1), 607-619.
- Solomon, L. J.ve Rothblum, E. D. (1984). Academic procrastination: Frequency and cognitive-behavioral correlates. *Journal of Counseling Psychology*, 31, 503-509
- Steel, P. (2004). The nature of procrastination: A Meta Analytic Study, (12 Haziran 2005) http://www.ucalgary.ca/mg/research/media/2003_07.pdf.**
- Tice, D. M. ve Baumeister, R. F. (1997). Longitudinal study of procrastination, performance, stress, and health: The costs and benefits of dawdling. *Psychological Science*, 8, 454-458.

- Vodanovich, S. J. ve Seib, H. M. (1997). Relationship between time structure and procrastination. *Psychological Reports, 80*, 211-215.
- Yaakub, N. F. (2000). Procrastination Among Students in Institutes of Higher Learning: Challenges for K-Economy. The School of Languages and Scientific Thinking, University of Utara, Malaysia (10 Mayıs 2005) <http://mahdzan.com/papers/procrastinate/>.
- Washington, Jene A. (2004) *The relationship between procrastination and depression among graduate and professional students across academic programs: Implications for counseling*, Unpublished Doctoral Dissertation. Texas Southern University.
- Watson, D. C. (2001). Procrastination and the five-factors model: A facet level analysis. *Personality and Individual Differences, 30*, 149-158
- Weinstein, C.E (1987). *LASSI Learning and Study Strategies Inventory Users Manual*, Florida: H and H Published Company, Inc. Clearwater.